

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 14 feb. 1958

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera, Cals, Helders (alleen bij de morgenvergadering), Hofstra, Klompé, Luns, Samkalden, Staf, Struycken, Vondeling en Witte (afwezig zijn de Ministers Suurhoff en Zijlstra).

Tevens zijn aanwezig (bij punt 2) Staatssecretaris Van der Beugel, (bij de punten 2 t/m 15) Staatssecretaris Veldkamp en (bij punt 15) Staatssecretaris Schmelzer.

Secretaris: J. Middelburg.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

d. *Sumatra's goudmijn*

De *Minister-President* heeft een brief ontvangen van de NV Sumatra's Goudmijn, waarin schadevergoeding wordt gevraagd in verband met de uitvoering van de opdracht van de Nederlands-Indische Regering om voor de bezetting door de Japanners haar installaties te vernietigen. Minister *Hofstra* is bereid deze kwestie te laten nagaan.

g. *Vacature Gouverneur van Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR 7 februari 1958, punt 2h.)

Minister *Helders* deelt mede, dat zijn gesprek met de in de vorige vergadering genoemde kandidaat niet tot resultaat heeft geleid. Besloten wordt, dat Minister *Helders* zijn gedachten nog over een aantal nieuwe figuren, die in aanmerking zouden kunnen komen, zal laten gaan.

3. Buitenlands beleid

f. *Indonesië* (Zie notulen MR 7 februari 1958, punt 3e. #Zie ook notulen MR 21/2/58, punt 3a.)
Minister *Luns* brengt een kwestie ter sprake inzake het aanhouden van schepen door Nederlandse marinevaartuigen, die in het Verre Oosten gestationneerd zijn. Minister *Staf* stelt voor, dat Buitenlandse Zaken aan de KPM vraagt welke schepen in Indonesië met toestemming van de directie varen en onder welke vlag; dit zal dan aan de marine medegedeeld kunnen worden. De *Raad* besluit aldus.

Minister *Luns* zegt vervolgens, dat niemand weet hoe de ontwikkeling op Sumatra zal zijn. Het is wel duidelijk, dat de Amerikaanse Regering zich van Sukarno distancieert.

De *Minister-President* heeft met ongerustheid gezien hoe van Nederlandse zijde wordt opgetreden tegenover andere regeringen met betrekking tot het algemene beleid in Indonesië. In de Ministerraad van 17 januari jl. is hieromtrent besloten, dat op de voorgrond zou worden gesteld, dat andere regeringen niet Indonesië nu zouden gaan helpen. Vorige week zijn echter telegrammen uitgegaan, waarin het beleid anders wordt gesteld n.l. toch voorop wordt gesteld, dat er geen vacuüm in Indonesië moet ontstaan en gewezen wordt op het belang van het vullen van het vacuüm. Minister *Klompé* kan zich niet herinneren, dat een maand geleden is besloten, dat men van Nederlandse zijde terzake helemaal niets zou doen.

De *Minister-President* antwoordt, dat dat ook zijn mening niet is. Er was een duidelijke tegenstelling over het te volgen beleid, maar de Ministerraad is in zijn vergadering van 17 januari tot de driedelige conclusie gekomen, die Minister *Samkalden* formuleerde. Het is iets anders als men zegt 'het zal onvermijdelijk zijn, dat op den duur wat zal worden gedaan, als een vacuüm ontstaat', dan wanneer men aan bevriende regeringen zegt, dat zij nu het vacuüm moeten gaan opvullen. Door de instructie aan verschillende ambassadeurs te beginnen met te wijzen op

het belang van het opvullen van het vacuüm was Van Roijen in zijn gesprek met Dulles meteen al in het defensief gedrongen, toen laatstgenoemde zei, dat als het gewenst is, dat o.a. Amerika het vacuüm zal opvullen, Nederland inconsequent is door daaraan een eis voor compensatie te verbinden. Minister *Hofstra* is ook van oordeel, dat de Ministerraad op 17 januari jl. van het negatieve standpunt tegenover bevriende regeringen is afgegaan, maar niet op het positieve standpunt is gekomen, dat de andere landen ter opvulling van een vacuüm binnengehaald moesten worden. Minister *Luns* is het daarmee eens. Intussen behoeft men de bedoelde gevolgen, die de Minister-President vreest niet te verwachten nu de Amerikaanse Regering sterker afwijzend tegenover de Indonesische Regering in Djakarta staat en meer speelt op wat in Sumatra zich gaat aftekenen.

Minister *Luns* deelt mede, dat in Djakarta zich een groot aantal Indonesiërs heeft gemeld voor een visum voor de overtocht naar Nederland. De subcommissie van de CAVI neemt een afwijzend standpunt in ten aanzien van de vraag of tot een verruiming van het toelatingsbeleid moet worden overgegaan; de Commissie-Blom heeft zich met dit standpunt verenigd. De *Minister-President* gelooft, dat men het ermede eens zal zijn, dat terzake een zeer terughoudend standpunt moet worden ingenomen. Spreker vraagt zich echter af of het wenselijk is de toelichting, die bij deze adviezen wordt gegeven, ook te gebruiken bij de verdediging van dit standpunt naar buiten. Minister *Klompé* heeft vernomen, dat deze toelichting alleen intern voor de bepaling van het standpunt is bedoeld. Spreekster heeft met Minister *Samkalden* overleg gepleegd over haar antwoord op de vragen, die over deze kwesties in het voorlopig verslag bij de begrotingen van Justitie en haar Departement worden gesteld. Zij is voornemens te antwoorden, dat zij in de bedoelde passage van het Voorlopig Verslag op de begroting van Maatschappelijk Werk node heeft gemist een bezinning op de omvang van het probleem.

Minister *Samkalden* acht het geen juiste procedure, dat de voorzitter van de CAVI een brief aan de Minister-President zendt, waarin hij voorstellen doet voor de beantwoording van vragen in een Voorlopig Verslag zonder hierover tevoren overleg met de betrokken minister te plegen. Wat de hoofdzaak betreft is spreker het ermede eens, dat er geen sprake van een massale overtocht van de betrokken Indonesiërs naar Nederland kan zijn. Hij is het er echter niet mee eens, dat dit op spectaculaire wijze in de Kamer wordt gezegd. Ten aanzien van de uitzonderingen op de algemene regel merkt spreker op, dat het bezwaarlijk lijkt, dat Indonesische kinderen uit een Nederlands gezin, dat naar Nederland gaat, (kinderen uit een vorig huwelijk) in Indonesië zouden moeten achterblijven; ook tussen 16 en 21 jaar zullen deze een visum kunnen krijgen. Hetzelfde zal moeten gelden voor spijtoptanten van bijna-Europese bloede. Het aantal van hen is gering, terwijl zij zich moeilijk in Indonesië aanpassen en in Nederland hiermede geen moeilijkheid zullen hebben. Een afzonderlijk punt is, dat het mogelijk moet blijven, dat kinderen van Indonesische of Chinese ouders een opleiding in Nederland gaan volgen. De *Minister-President* is ook van oordeel als het serieus in de bedoeling is om in Nederland te studeren, dat dat mogelijk moet blijven. Minister *Cals* meent, dat deze gevallen eigenlijk naast de hier besproken toelatingsrichtlijnen staan. Minister *Luns* merkt op, dat dit individuele gevallen zijn, die individueel beoordeeld kunnen worden.

Minister *Hofstra* concludeert, dat men bij de visumverlening over de gehele lijn restrictief zal moeten blijven. Spreker vraagt zich af of dit ook niet in de Kamer duidelijk gesteld moet worden. Minister *Klompé* meent, dat dit uitvoeriger in de Kamercommissies kan gebeuren.

De *Raad* concludeert met betrekking tot de voorstellen van de CAVI:

- 1°. Er zal geen massale overtocht van Indonesiërs naar Nederland worden toegelaten;
- 2°. Over dit beleid zal geen spectaculaire verklaring in de Kamer worden afgelegd;
- 3°. Aan uitzonderingen van de algemene regel zal worden toegevoegd, dat Indonesische kinderen van een van de ouders, die in het verband van het Nederlandse gezin zijn opgenomen, ook van 16 tot 21 jaar, bij overkomst van het gezin zullen worden toegelaten, terwijl hetzelfde zal gelden voor spijtoptanten van bijna-Europese bloede.

De *Minister-President* stelt de vraag of aan de Wereldbank, het Internationale Monetaire Fonds en de Internationale Financieringsmaatschappij is medegegeeld, dat Indonesië zijn verplichtingen niet nakomt, zelfs als zij uit commerciële leningen voortvloeien. Minister *Hofstra* heeft wel een instructie hiertoe aan Liefstinck gegeven, maar hij heeft hieromtrent niets verder vernomen.

Besloten wordt, dat aan de verschillende instellingen zal worden geschreven.

g. *Lend-Lease zilver* (Zie MR 7-2-1958, punt 15 en hiervoor punt 1a. #Zie ook notulen MR 21/2/58, punt 3c.)

Minister *Luns* deelt mede, dat na het besluit in de vorige vergadering een telegram naar de ambassade in Washington is gezonden. De gezant Van Voorst tot Voorst heeft daarop een stap gedaan, waarbij hij heeft gezegd, dat Nederland er niet aan dacht om het zilver te verstrekken. Van Amerikaanse zijde heeft men daarop Nederland formeel in gebreke gesteld. Spreker heeft intussen een nieuw telegram gezonden.

17. *Samenwerking met Australië inzake Nieuw-Guinea* (Nota van de Minister van Zaken Overzee en de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 27 januari 1958, nr. W 4, met bijlagen.)

Minister *Luns* heeft met de Australische Ambassadeur gesproken, die zeide, dat de Australische Regering verwacht, dat Nederland niet meer unilateraal wijziging brengt in de status van Nieuw-Guinea, waarop spreker bevestigend heeft geantwoord en gezegd omgekeerd hetzelfde van de Australische Regering met betrekking tot het oostelijk deel van Nieuw-Guinea te verwachten, waardoor de bevolking van geheel Nieuw-Guinea eenzelfde lotsbestemming zal hebben. Verder is besproken, dat naast het Nederlands het Engels als taal ware in te voeren en van het Maleis ware af te zien. Spreker beveelt aanvaarding van de onderhavige nota aan; dit gaat ook in de richting van internationalisering. Bij de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer heeft spreker de gedachte hieromtrent van het Kamerlid De Kadt niet afgewezen, maar een dergelijke ontwikkeling zal wel verschillende jaren eisen. Een eerste conditie hiervoor acht spreker dit samengaan met Australië. Er blijkt ook een stroming te zijn in Noord-Borneo om met Malakka en andere delen van het Britse Gemenebest tot een samenwerking te komen.

Minister *Hofstra* ziet als moeilijkheid van de nota, dat van een nieuw departement weer een ambtenaar in buitenlandse dienst wordt aangesteld. Na de oorlog is men te gemakkelijk tot de benoeming van attaché's met bijzondere taken overgegaan, wat pas in de laatste tijd weer enigermate is beperkt. Spreker heeft het onderhavige voorstel gezien de politieke ontwikkeling niet willen afwijzen; omtrent de boeking op de begroting en de partiële compensatie is een afspraak gemaakt.

De *Minister-President* meent, dat een benoeming van een verbindingsambtenaar te Port Moresby wel juist is, maar dat het niet nodig is een afzonderlijke attaché aan de ambassade in Canberra te verbinden. De ambassade zal met de bestaande bezetting deze taak erbij kunnen vervullen. In algemene zin heeft spreker er bezwaar tegen, dat aan verschillende buitenlandse posten zoveel attaché's van verschillende departementen verbonden zijn, die vaak onnodig een groot bedrag (f. 40.000) voor representatie belastingvrij krijgen.

Minister *Helders* wijst er in zijn antwoord op, dat de nieuwe vertegenwoordiger in Canberra bij de ambassade komt, omdat hij niet buiten de ambassade om kan worden geplaatst. Het Australische deel van Nieuw-Guinea is veel verder ontwikkeld dan het Nederlandse deel, terwijl dit gebied aan Australië ongeveer de helft kost van wat het andere deel aan Nederland kost. Door benoeming van een deskundige in Canberra, die toegang heeft tot de Minister van Overzeese Zaken, zal men van de ervaringen in Australisch Nieuw-Guinea kunnen meeprofiteren.

Minister *Samkalden* merkt op, dat in het Australische deel economisch veel gebeurt, maar dat de politieke ontwikkeling achter blijft. Er is thans een commissie bezig met de modernisering van de bewindsregeling van Nederlands-Nieuw-Guinea. Dat is van belang in

verband met het 5de punt van de gemeenschappelijke Nederlands-Australische verklaring. De samenwerking met het Australische deel zal alleen vruchtbaar zijn als deze uitloopt op een gecoördineerd beleid. Spreker vraagt zich echter af of deze coördinatie dan geen beletsel zal kunnen zijn voor de modernisering van het Nederlandse beleid in Nieuw-Guinea.

Minister *Helders* heeft dezer dagen een gesprek gehad met de voorzitter van de Commissie voor de herziening van de bewindsregeling, Prof. Lemaire. Er is veel verschil van mening in deze Commissie, maar Prof. Lemaire heeft hem toegezegd, dat begin maart wat van de Commissie verwacht kan worden. De politieke ontwikkeling in het Australische deel is minder ver, maar Minister Luns heeft reeds erop gewezen, dat de gemeenschappelijke Nederlands-Australische verklaring vooral van betekenis is voor het Australische deel (de passage inzake de zelfbeschikking), zodat ook daar een versnelde politieke ontwikkeling kan worden verwacht.

De *Minister-President* neemt aan, dat de Ministerraad met de nota akkoord gaat, maar verzoekt het algemene punt van de bijzondere attaché's en de hoge representatietoelagen nog eens na te gaan.

De punten 18 t/m 21 worden aangehouden tot de volgende vergadering.